

การจัดรูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ย ข้อพิพาท เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พรรณี หงส์พันธ์

อรรณณ ศรีลิขิตตานนท์

พชรพรรณ กุลปวโรภาส

อาวุธ ปะเมโท

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

nanee2512@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านภูมิหลัง ประสบการณ์ การอบรม และการศึกษาของผู้พิพากษาสมทบในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อสร้างรูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางโครงการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการประนอมข้อพิพาทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้พิพากษาสมทบที่มีส่วนร่วมในการประนอมข้อพิพาทในชุมชน ทั้ง 19 จังหวัด จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 250 คน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า

ข้อพิพาท เนื่องจากต้องใช้ความสามารถและความอดทนเป็นอย่างมากในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการผ่านการฝึกอบรมสัมมนาหลักสูตรระยะสั้น ๆ ทางด้านกฎหมาย และมีประสบการณ์จากการทำงานร่วมกับหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประนอมข้อพิพาทส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญและนักธุรกิจในชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งมีความคุ้นเคยและง่ายต่อการปฏิบัติงานเป็นการร่วมมือร่วมใจกันแก้ไขปัญหาสังคมได้เป็นอย่างดี

1. ด้านภูมิหลัง ประสบการณ์ การอบรมและการศึกษาในระบบ ผลการวิเคราะห์พบว่า ตำแหน่งของผู้พิพากษาสมทบ ส่วนใหญ่เป็นผู้พิพากษาสมทบที่มีบทบาทในการประนอมข้อพิพาท มีการไกล่เกลี่ยเพื่อลดความขัดแย้งอาจเนื่องจากเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับคนในชุมชน ส่วนใหญ่เคยผ่านการฝึกอบรมการประชุมสัมมนาและลงเรียนเสริม ซึ่งเป็นที่น่าสนใจและเป็นงานที่ทำหายเกี่ยวกับการประนอมเป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสัมภาษณ์

2. ด้านองค์ประกอบเชิงมนุษย์ของผู้พิพากษาสมทบ ผลการวิเคราะห์พบว่า องค์ประกอบเชิงมนุษย์ของผู้พิพากษา มีความสำคัญมากในการจัดเตรียมการ เพื่อฝึกอบรมการประนอมข้อพิพาท การเข้าใจเกี่ยวกับการประนอมข้อพิพาท ในการประนอมข้อพิพาทควรจะเริ่มจากปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่น การประนอมข้อพิพาทใด ๆ ในชุมชนจะขึ้นอยู่กับผู้ที่มีวิสัยทัศน์และคุณวุฒิ หรือผู้ที่น่าเชื่อถือเป็นส่วนใหญ่ ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประนอมข้อพิพาทควรทำงานร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ข้อมูลที่เกี่ยวกับความรู้ซึ่งเกี่ยวกับแหล่งวิชาการของชุมชน

3. รูปแบบยุทธวิธีการจัดฝึกอบรม ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประนอมข้อพิพาทคิดว่าวิธีการที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ ควรจัดฝึกอบรมหลังที่ได้รับมอบหมายแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาสมทบ ปฏิบัติงาน และจัดฝึกอบรมเมื่อผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประนอมข้อพิพาทเข้าปฏิบัติหน้าที่แล้ว การฝึกอบรมก่อนผู้พิพากษาหรือผู้ประนอมข้อพิพาทจะปฏิบัติหน้าที่ควรฝึกอบรมก่อนปฏิบัติหน้าที่ต้องจัด 5 วัน การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ฝึกอบรมทบทวน หรือฝึกอบรมเพิ่มเติม นั้น ควรจัดในการฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติโดยคำนึงถึงสถานที่และค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม ทั้งงบประมาณส่วนบุคคลและงบประมาณจากส่วนกลาง

[วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 36 ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2560]

คำสำคัญ: ผู้พิพากษาสมทบ, ยุทธวิธี, รูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรม, องค์ประกอบเชิงมนุษย์

The formatting tactical in training Associate Judges to mediation the dispute. Order to develop the local community in East region.

Pannee Hongpan

Orawan Srilikhittanont

Pacharapan Kulpawaropas

Awut pameto

Faculty of Education

Chaiyaphum Rajabhat University

nanee2512@gmail.com

Abstract

This research is made with objectives to 1) study the qualifications concerning background, experiences, training obtained and education of the associate judges involving in mediation in the area of Northeast Region; 2) to build up the strategies in training contents to be provided for the associate judges dealing with the mediation in the Northeast Region. It is expected that this research will be of advantages for the design of outlines for training programs to be provided for the associate judges regarding the mediation in the Northeast Region. The information is collected from 250 associate judges living in 19 provinces of Northeast region, who involve in the mediation and the survey research using interview was used for this research.

From the research, there are some findings herewith:

1. Concerning background, experiences, training and education, it can be analyzed that the most of associate judges involving in the Mediation have their roles in performing the tasks because they are close or connected to people in the community. Most of them have ever joined trainings and seminars and ever taken supplementary classes which are considered to be interesting and challenging for the mediation steps using their capability and patience; particularly the short-term courses in law. Meanwhile, most of them have gained experiences in dealing with both government and private

agencies. Most of the associate judges or mediators are retired government officers and local businessmen who have experiences both in country and upcountry and this makes it easier for them to deal and cope with the social problems.

2. Concerning the human factors of the associate judges, it can be analyzed that there are two significant human factors which are readiness for receiving the mediation training to make them clearly understand the mediation steps of which the beginning should be performed from problems of requirement of local people. However, the mediation in the community should be performed by the associate judges who have seniority and competency or who are respected by most of the people. The associate judges or the mediators should have good experiences in working with some groups of people in the community and they should have knowledge and technical information of the community.

3. Training Formats and Strategies; The appropriate training formats and strategies proposed by the associate judges or mediators should be provided after the associate judges or mediators have been assigned or appointed to perform their tasks. Moreover the trainings should be arranged with the period of 5 consecutive days prior to the date the associate judges or mediators beginning their roles while the reviews or additional trainings should be provided during the time the associate judges or mediators are performing their duties, hence, location, venue and appropriate budget both personal expense and official budget have to be in consideration.

[Thammasat Journal, Volume 36 No.1, 2017]

Keywords: Associate Justice, Tactics, Tactical style in training, Human element

บทนำ

ปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยโดยเฉพาะปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งในระดับครอบครัวระหว่างสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน เช่น ความขัดแย้งระหว่างบิดามารดากับบุตร ระหว่างพี่กับน้อง หรืออาจเป็นความขัดแย้งระหว่างครอบครัวหนึ่งกับอีกครอบครัวหนึ่ง ความขัดแย้งต่าง ๆ อาจขยายตัวกว้างขวางขึ้นเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ระหว่างหมู่บ้าน หรือความขัดแย้งระหว่างประเทศต่าง ๆ ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวนำมาซึ่งความไม่สงบเรียบร้อยในสังคมหรือแม้แต่ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนตามมา สังคมได้แสวงหาแนวทางต่าง ๆ ในการระงับข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นการใช้กฎหมายทางสังคม ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย หรือการใช้กำลังบังคับ สังคมได้มีการพัฒนาการพิจารณาในชั้นศาลต่าง ๆ หรือแม้แต่กระบวนการระงับข้อพิพาทนอกศาลเพื่อให้อาการหรือความขัดแย้งต่าง ๆ ลดน้อยลง ซึ่งศาลยุติธรรมจึงได้มีนโยบายสำคัญในศาลยุติธรรมต่าง ๆ ทั่วประเทศ จัดให้มีระบบไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลควบคู่ไปกับการพิจารณาคดี เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ประชาชนผู้มีอรรถคดีในการยุติข้อพิพาทด้วยตนเอง โดยมีผู้ประนีประนอมซึ่งเป็นคนกลางทำหน้าที่ช่วยเหลือคู่พิพาทในการเจรจาและหาข้อสรุปร่วมกัน มาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาคดีชั้นศาลและคนละคนอีกทางหนึ่ง แต่ถ้าไม่สามารถที่จะระงับข้อพิพาทนอกศาลได้ก็เข้าสู่กระบวนการชั้นศาลต่อไป ในปัจจุบันคดีเกี่ยวกับเยาวชนและครอบครัวมีมากจากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ต้องใช้การพิจารณาอย่างถี่ถ้วนและยุติธรรม ต้องอาศัยผู้พิพากษาสมทบในการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนมิให้กระทำผิดอีก หลังจากมีการสำรวจของจำเลยว่ากระทำผิดจริงต่อผู้พิพากษา

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าผู้พิพากษาสมทบจะต้องเป็นผู้ซึ่งมีอริยาคติและมีความประพฤติเหมาะสมที่จะปกครองและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน แม้จะมีการคัดเลือกตัวบุคคลผู้เหมาะสมมาทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวแล้วก็ตาม ก็อาจจะมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นได้ เพราะบุคคลผู้เป็นผู้พิพากษาที่ได้รับการคัดเลือกดังกล่าว อาจยังคงติดวิธีการหรือแนวความคิดที่มั่งมันหรือมองปัญหาไปในด้านตัวบทกฎหมายเพียงอย่างเดียว โดยลืมนึกถึงถึงปัญหาเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนนั้น หรืออาจจะขาดความรู้ความเข้าใจในความรู้สึกรู้ใจของเด็กและเยาวชนนั้นได้ เช่น ผู้ขาดประสบการณ์ในการมีครอบครัว กฎหมายจึงได้บัญญัติให้มีผู้พิพากษาสมทบขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อต้องการให้มีบุคคลภายนอกซึ่งไม่ใช่เนกกฎหมายได้มีโอกาสมองปัญหาเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดนั้น เช่นเดียวกับการมองปัญหาลูกหลานของตนเอง พิจารณาหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหามาตามสภาพและความรู้สึกนึกคิดของบุคคลทั่วไป เพื่อช่วยให้ผู้พิพากษาได้ใช้ดุลพินิจในการมีคำสั่งหรือคำพิพากษาหาแนวทางแก้ไขได้ถูกต้องแท้จริง และหน้าที่สำคัญของผู้พิพากษาสมทบ คือการประสานความยุติธรรมแก่ผู้มีอรรถคดี ซึ่งจำต้องปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม ถูกต้องตามกฎหมายและนิติประเพณี ทั้งจำต้องแสดงให้เห็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนด้วยว่าตนปฏิบัติอย่างเคร่งครัดและยึดมั่นในความเป็นอิสระของตนและเจตนาไว้ซึ่งเกียรติศักดิ์แห่งสถาบันตุลาการ

ในมุมมองของประชาชนทั่วไปมักจะมองผู้พิพากษาสมทบด้วยความสงสัยและตั้งคำถามเช่นว่าคือใคร มีอำนาจหน้าที่อย่างไร บางคนเพิ่งเรียนจบ กศน. แล้วต่อปริญญาตรีภาคค่ำ ไม่นานก็ได้เป็นผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งคนส่วนใหญ่มักจะสงสัยว่าเป็นตำแหน่งลวงโลกหรือไม่ ซึ่งผู้พิพากษาสมทบ คือ บุคคลธรรมดาที่อยู่ในแวดวงของกิจการของศาลที่จะเข้าไปนั่งทำงาน ถ้าเป็นผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว คนที่จะมาเป็นผู้พิพากษาสมทบต้องเป็นคนที่มีครอบครัวมีบุตร หรือถ้าศาลแรงงานก็ต้องเป็นคนที่เป็นลูกจ้างหรือเป็นนายจ้าง จะมีปริญญาหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องมีประสบการณ์ด้านนั้นๆ เพราะเป็นคนที่จะคอยนั่งฟังการพิจารณาของผู้พิพากษาอาชีพ และใช้ประสบการณ์ของตนบอกให้ผู้พิพากษาทราบ ผู้พิพากษาสมทบไม่มีเงินเดือน ไม่ได้เป็นข้าราชการ แต่อาจมีเบี้ยเลี้ยงหรือค่าตอบแทนเล็กน้อย (มีชัย ฤชุพันธุ์, 2549) ซึ่งทำให้ไม่เกิดการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและที่สำคัญการปฏิบัติหน้าที่บางครั้ง จากการสอบถามเบื้องต้นกับผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ผู้พิพากษายังหลงบทบาทของตนเองในการเป็นองค์คณะพิจารณาและพิพากษาคดีเปรียบตนเองเสมือนเป็นผู้พิพากษาทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีพิพากษารอคดีเสียเอง เป็นต้น

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้พิพากษาสมทบซึ่งเป็นผู้นำในสาขาอาชีพต่าง ๆ เป็นผู้มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคนในท้องถิ่น เพราะผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้ที่ส่งเสริมในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทำให้ท้องถิ่นได้รับการพัฒนาและเกิดความเจริญในด้านต่าง ๆ ด้วยดี ซึ่งส่วนใหญ่แล้วคนในหมู่บ้านหรือชุมชนท้องถิ่น จะให้การยอมรับนับถือ และเป็นบุคคลที่มีความพร้อมจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชนท้องถิ่นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ฉะนั้นผู้พิพากษาสมทบควรมีความรู้ความสามารถ และความชำนาญที่หลากหลาย เพื่อปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยเฉพาะเรื่องปัญหาความรุนแรงในสังคมปัจจุบันซึ่งอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ เช่น การทะเลาะวิวาท การขัดแย้งกันในสังคมที่จะก่อให้เกิดความบาดหมางใจและก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาโดยเฉพาะเยาวชน ซึ่งผู้พิพากษาสมทบควรสามารถช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยก่อนเป็นอันดับแรก พร้อมกับจะต้องใช้ความมีเหตุผล รวมถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และภาวะผู้นำอย่างมาก ในการทำภารกิจดังกล่าว เพื่อพัฒนาให้คนในสังคมมีความประพฤติที่ดีเป็นที่ต้องการของคนในชุมชน ด้วยเหตุนี้หมู่บ้านในท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องจัดหารูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมให้กับผู้พิพากษาสมทบ

ฉะนั้นผู้ทำการศึกษาวิจัย จึงสนใจเกี่ยวกับการจัดรูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเป็นที่ต้องการของคนในชุมชนให้เข้มแข็ง

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านภูมิหลัง ประสบการณ์ การอบรมและการศึกษาของผู้พิพากษาสมทบในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อสร้างรูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แนวคิดทฤษฎีที่สำคัญ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง วิจัยการจัดรูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด 19 จังหวัด ต่อการพัฒนาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักนิติธรรม
2. ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการขัดแย้ง
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยและการประนีประนอมข้อพิพาท
5. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธวิธีและยุทธศาสตร์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

องค์ประกอบด้านภูมิหลัง ประกอบด้วย

1. องค์ประกอบด้านภูมิหลัง ประสบการณ์ การอบรมและการศึกษาอบรมผู้พิพากษาสมทบ
 - ภูมิหลัง ประสบการณ์ การอบรมและการศึกษา
 - การฝึกอบรมนอกระบบสถาบัน
 - ความสัมพันธ์กับสื่อมวลชน
 - แหล่งอารยธรรม
2. องค์ประกอบเชิงมนุษย์
 - ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวประนอมข้อพิพาท
 - ความรู้เกี่ยวกับแหล่งให้ความช่วยเหลือ
 - ความเป็นผู้นำ
 - ความซื่อตรงต่อหน้าที่
 - ความมีจิตมุ่งมั่นที่จะประนอมข้อพิพาท
 - ความเชื่อมั่นในตนเอง
 - ทัศนคติแบบประชาธิปไตย

ตัวแปรตาม

รูปแบบยุทธวิธีการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบ

ประกอบด้วย

- เวลา สถานที่ ค่าใช้จ่าย
- เนื้อหาสาระ
- วิธีสอนและการจัดกิจกรรม
- การจัดรูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการประนอมข้อพิพาท เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากขอบเขตการวิจัยนี้ จำกัดอยู่เฉพาะเขตจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นกลุ่มประชากรของการวิจัยนี้ คือ ผู้พิพากษาสมทบในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกตัวอย่างจากผู้พิพากษาสมทบที่ได้ประนอมข้อพิพาทในแต่ละจังหวัด ทั้งหมด 19 จังหวัดโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดละ 15 คน ทั้งหมด 285 คน จากกลุ่มประชากรของการวิจัย คือ ผู้พิพากษาสมทบในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับผู้พิพากษาสมทบที่ได้ทำการประนอมข้อพิพาทเป็นประเภททางการการวิจัยนี้ มุ่งศึกษาวิจัยผู้พิพากษาสมทบการจัดรูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือสำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) สำหรับผู้พิพากษาสมทบที่เคยประนีประนอมข้อพิพาทบ่อยครั้งมากที่สุดของแต่ละจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

จังหวัด	กลุ่มประชากร	กลุ่มเป้าหมาย (เลือก)
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดชัยภูมิ	27	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดมุกดาหาร	13	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดขอนแก่น	45	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดโคราช	43	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดบุรีรัมย์	22	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดสุรินทร์	16	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดยโสธร	14	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดร้อยเอ็ด	29	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดเลย	13	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดศรีสะเกษ	29	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดสกลนคร	24	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดหนองคาย	18	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดหนองบัวลำภู	25	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดอุดรธานี	31	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดอุบลราชธานี	31	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดนครพนม	17	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดสุรินทร์	18	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดอำนาจเจริญ	15	15
คณะผู้พิพากษาสมทบจังหวัดกาฬสินธุ์	28	15
รวมทั้งหมด	458	285

2. ตัวแปรที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการดำเนินการศึกษาวิจัยโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่ยกมาข้างต้นในบทที่ 2 เป็นแนวทางดังนี้

ตัวแปรตาม คือ รูปแบบยุทธวิธี การจัดรูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวแปรอิสระได้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1 องค์ประกอบด้านภูมิหลัง การศึกษาและประสบการณ์ของผู้พิพากษาสมทบ

1) ภูมิหลัง ได้แก่ อายุ อาชีพ ประสบการณ์ และระดับการศึกษาของผู้พิพากษาสมทบ

2) การฝึกอบรมนอกระบบสถาบันของผู้พิพากษาสมทบ

3) ความสัมพันธ์กับสื่อมวลชนของผู้พิพากษาสมทบ

4) แหล่งอารยธรรมของผู้พิพากษาสมทบ

2.2 องค์ประกอบเชิงมนุษย์ คุณลักษณะ 7 ประการ ดังนี้

1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประนีประนอมข้อพิพาท

2) ความรู้เกี่ยวกับแหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือในชุมชน

3) ความเป็นผู้นำ

4) ความซื่อตรงต่อหน้าที่

5) ความมีจิตมุ่งมั่นที่จะประนีประนอมข้อพิพาท

6) ความเชื่อมั่นในตนเอง

7) ทศนคติแบบประชาธิปไตย

2.3 รูปแบบยุทธวิธีหรือแนวทางในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบ

1) เวลา, สถานที่, ค่าใช้จ่าย

2) เนื้อหาสาระ

3) วิธีสอนและการจัดกิจกรรม การจัดรูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การศึกษาวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจำแนกวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 แนวทาง คือ

3.1 การศึกษาจากเอกสาร (documentary research) โดยการค้นคว้าจากหนังสือของทางราชการ บทความ งานวิชาการ รายงาน สิ่งตีพิมพ์และงานวิจัยเป็นข้อมูลประกอบ

3.2 การวิจัยภาคสนาม (field research) โดยการรวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจการจัดรูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.3 ลักษณะเครื่องมือ เนื่องจากการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (survey research) จึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากงานภาคสนามโดยวิธีสัมภาษณ์บุคคลที่เลือกแบบเจาะจง เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลดังกล่าว จะใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นสำหรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้โดยเฉพาะ ซึ่งแบบสัมภาษณ์ จะมีลักษณะทั้งแบบสำรวจทั้งแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับภูมิหลัง ประสบการณ์และการศึกษาอบรม ลักษณะมี 2 แบบ คือ แบบคำถามปลายเปิด (open ended question) ซึ่งใช้กับคำถามที่ไม่สามารถกำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้าได้ เช่น ภูมิหลัง ประสบการณ์และการศึกษาในระบบ นอกระบบและอีกแบบหนึ่ง คือ คำถามแบบเลือกตอบ (multiple choice question) ใช้กับคำถามที่พอจะกำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้าได้ เช่น ความสัมพันธ์กับสื่อมวลชน ความสัมพันธ์กับแหล่งอารยธรรม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงมนุษย์ของผู้พิพากษาสมทบในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแบบปลายเปิดและเลือกตอบ ลักษณะคำถามมี 2 แบบ คือ แบบคำถามใช้กับคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประណอมข้อพิพาท คำถามความรู้เกี่ยวกับแหล่งให้ความช่วยเหลือในชุมชน และคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งเป็นแบบที่ใช้สเกล 5 ช่วง ใช้กับคำถามเพื่อสอบถามวัดลักษณะความเป็นผู้นำของผู้พิพากษาสมทบ ความเชื่อตรงต่อหน้าที่ ความมีจิตมุ่งมั่นที่จะประណอมข้อพิพาท ความเชื่อมั่นในตนเองและทัศนคติแบบประชาธิปไตย

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางดำเนินการจัดการฝึกอบรมของผู้พิพากษาสมทบ ลักษณะคำถาม มี 3 แบบอยู่ร่วมกันทั้งแบบปลายเปิด แบบเลือกตอบและแบบคำถามแบบสเกล 5 ช่วงของลิเคิร์ต ใช้กับคำถามเกี่ยวกับระยะเวลา สถานที่ ค่าใช้จ่าย เนื้อหาสาระการฝึกอบรม วิธีสอน และการจัดกิจกรรม

3.4 การสร้างเครื่องมือและทดสอบเครื่องมือ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์โดยขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร หลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์อาศัยการสังเคราะห์จากทฤษฎี เอกสาร ผลงานการวิจัย และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ทั้งทางสังคมวิทยา จิตวิทยาสังคม รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ รวมทั้งประสบการณ์ของผู้วิจัย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสัมภาษณ์ ในการสร้างแบบสัมภาษณ์นั้น เพื่อรักษาระดับความแม่นยำ (validity) และระดับความเชื่อมั่น (reliability) ของข้อมูลไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามลำดับ คือ สร้างคำถามตามโครงสร้างของตัวแปรต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสังเคราะห์ทฤษฎี เอกสาร ผลงานการวิจัย และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจนได้แบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อขอความเห็นชอบ และตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องตามโครงสร้างเนื้อหาและการใช้ภาษา นำมาแก้ไขสำนวนภาษาตลอดจน ความสัมพันธ์ของเนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเรื่องที่สำรวจ

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับแก้ไขครั้งที่ 1 ไปทดสอบกับบุคคลทั่ว ๆ ไป ประมาณ 10 คน และนำมาแก้ไขปรับปรุงเป็นครั้งที่ 2 และจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับทดลอง ประกอบด้วยข้อคำถามในตอนที่ 1 ตอนที่ 2 และตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วฉบับทดลองเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ ว่าสามารถวัดได้จริงหรือไม่ มีความเชื่อมั่นเพียงไรและข้อคำถามแต่ละข้อโดยเฉพาะข้อคำถามที่วัด องค์ประกอบเชิงมนุขณ์นั้น มีค่าอำนาจจำแนกสูงต่ำเพียงไรและตัวแปรต่าง ๆ ที่ต้องการจะวัดนั้นมีอยู่ ในความรู้สึกนึกคิดหรือการประพฤติปฏิบัติของผู้พิพากษาสมทบหรือไม่ จำนวน 40 คน

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมตาม โปรแกรมวิจัยสำเร็จรูปดังต่อไปนี้

- การวิเคราะห์หาค่าจำแนกรายข้อ ความมุ่งหมายของการวิเคราะห์หาค่าจำแนก ก็เพื่อจะได้ทราบว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถแยกคนที่มีคุณลักษณะต่าง ๆ สูงต่ำแตกต่างกันได้มากน้อย เพียงไร ถ้าข้อคำถามใดมีค่าอำนาจจำแนกต่ำก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขหรือตัดทิ้ง ในกรณีที่ไม่ทำให้เสีย โครงสร้างตัวแปร โดยการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 สูตรที่ใช้ คือ

$$t = \frac{\overline{x_1} - \overline{x_2}}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

- การหาค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่หาค่าจำแนกแล้วและมีค่าพอ เชื่อมั่นได้ที่ระดับ .05 และระดับ .01 นำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแต่ละตอนแบ่งตามลักษณะองค์ประกอบ เชิงมนุขณ์ โดยการหาค่าความเชื่อมั่นแบบ Split-half โดยใช้ข้อคู่-ข้อคี่โดยใช้สูตร คือ

$$r_m = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{\{N \sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N \sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

$$r_+ = \frac{2rh}{1 + r_n}$$

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นการเก็บข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ เช่น ตำรา วารสาร บทความ หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (field research) โดยการแจกแบบสัมภาษณ์ ผู้พิพากษาสมทบ ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยลงพื้นที่เข้าไปในชุมชนเพื่อการสำรวจข้อมูล โดยการทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัว และผู้พิพากษาสมทบที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยติดต่อและเลือกผู้ช่วยสัมภาษณ์เป็นคนในพื้นที่ ซึ่งการออกสำรวจเบื้องต้นและการทำความเข้าใจกับผู้พิพากษาสมทบบางส่วนเพื่อเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเก็บข้อมูลในช่วงการเตรียมตัวผู้ช่วยสัมภาษณ์ โดยชี้แจงให้เข้าใจเกี่ยวกับการศึกษางานวิจัยโดยทั่วไป แล้วทำความเข้าใจเกี่ยวกับแบบสัมภาษณ์โดยให้ศึกษาข้อความแต่ละข้อ เพื่อให้เข้าใจรูปแบบของคำถาม ความหมายของถ้อยคำภาษา ความมุ่งหมายที่ต้องการถาม ตลอดจนคำตอบที่คาดว่าจะได้รับและจัดทำตารางสัมภาษณ์และการเดินทาง แล้วนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ที่จะสัมภาษณ์กับผู้พิพากษาสมทบในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสัมภาษณ์ เนื่องจากมีคำถามแบบปลายเปิดที่จะต้องมีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำเอาคำตอบของทุกคนมาพิจารณาจัดเข้าประเด็นเดียวกันจนหมด และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย ในการวิเคราะห์ข้อมูลปลายปิดผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หาค่าสถิติพื้นฐานตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้และแยกประเภทตามวัตถุประสงค์ นำมาอภิปรายผลข้อมูล

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดรูปแบบยุทธวิธี ในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้ทราบถึงองค์ประกอบเชิงมนุษย์กับองค์ประกอบด้านภูมิหลังประสบการณ์การฝึกอบรมของผู้พิพากษาสมทบ และทราบแนวทางการดำเนินการจัดการฝึกอบรมบางประการที่คาดว่าจะสามารถนำมาใช้ได้และเหมาะสม ในการพัฒนาองค์ประกอบเชิงมนุษย์ของผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประนอมข้อพิพาท เพื่อจัดรูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการประนอมข้อพิพาทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายละเอียดสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทในด้านภูมิหลังพบว่า

1) ตำแหน่งของผู้พิพากษาสมทบ ส่วนใหญ่จะมีตำแหน่งเป็นผู้พิพากษาสมทบและรองประธานที่ปรึกษาผู้พิพากษาสมทบ ที่มีบทบาทในการประνομข้อพิพาทเมื่อมีการใกล้เคียงเพื่อลดความขัดแย้งนอกศาล ซึ่งเป็นทั้งคณะกรรมการตามคำสั่งและเป็นผู้ประνομข้อพิพาท เมื่อเกิดปัญหาในชุมชนอาจเนื่องจากเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับคนในชุมชน อาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญเป็นผู้ที่มีความเชื่อถือ อายุอยู่ช่วงระหว่าง 61-65 ปี เป็นผู้ที่มีวุฒิเป็นต้นบนหน้าถือตาในชุมชนท้องถิ่น และประสบการณ์และระดับการศึกษา เป็นช่วงที่เป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะมีความสามารถในการใกล้เคียงประนีประนอม ส่วนอายุของการเป็นผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทนั้น จะปฏิบัติหน้าที่ในช่วงระยะเวลา 10-12 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่นาน แสดงถึงความเป็นผู้ที่มีความสามารถในการประνομข้อพิพาทหรือเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ระดับทางการศึกษาผู้พิพากษาหรือผู้ประνομข้อพิพาทส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรี ระดับการศึกษาสูงเนื่องจากส่วนใหญ่ผู้ที่มีบทบาทในการประนีประนอมข้อพิพาทคนในชุมชนเป็นระยะเวลานาน ทำให้มีการพัฒนาตนเอง โดยการศึกษาเล่าเรียนในระดับในภาคพิเศษและส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญ การศึกษาจะอยู่ในระดับที่สูง

2) การฝึกอบรมการประชุมสัมมนาผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท ส่วนใหญ่เคยผ่านการฝึกอบรมการประชุมสัมมนาและลงเรียนเสริม จำนวนมากกว่า 5 ครั้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจและเป็นงานที่ทำหายเกี่ยวกับการประνομข้อพิพาท เนื่องจากต้องใช้ความสามารถและความอดทนเป็นอย่างมากในการปฏิบัติงาน สำหรับการผ่านการฝึกอบรมหรือประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการประνομข้อพิพาท ส่วนใหญ่ผู้ที่มีบทบาทที่เกี่ยวข้องจะผ่านการฝึกอบรมสัมมนาหลักสูตรระยะสั้น ๆ ทางด้านกฎหมาย อาจเนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายและเป็นเรื่องที่ยากที่จะเข้าใจ และประสบการณ์จากการทำงานร่วมกับหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทส่วนใหญ่เคยทำงานร่วมกับภาครัฐและเอกชน เป็นอย่างดี เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นข้าราชการบำนาญและนักธุรกิจชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีความคุ้นเคยและง่ายต่อการปฏิบัติงานเป็นการร่วมมือร่วมใจกันแก้ไขปัญหาสังคมได้เป็นอย่างดี การเยี่ยมเยียนแหล่งความรู้เกี่ยวกับการใกล้เคียงข้อพิพาทในต่างประเทศ ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทส่วนใหญ่เคยไปเยี่ยมเยียนแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในต่างประเทศ จำนวน 1 ครั้ง เพราะข้าราชการบำนาญและนักธุรกิจเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทั้งในและต่างประเทศ จากงานที่เคยทำในอดีตทำให้สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้พิพากษาสมทบเอง ซึ่งเป็นประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

3) ความสัมพันธ์กับสื่อมวลชนการรับฟังวิทยุปรากฏว่าผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท ส่วนใหญ่ฟังวิทยุทุกวันสำหรับรายการวิทยุที่ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทชอบฟังรายการข่าวในประเทศเป็นประจำ การรับหนังสือพิมพ์รายวันหรือวารสาร ผู้พิพากษาหรือผู้ประνομข้อพิพาท ส่วนใหญ่รับเป็นประจำ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ที่อยู่ในศาลาหมู่บ้านที่มีไว้ให้คนในชุมชนได้อ่านเป็นประจำ การฟังข่าวสารจากคำบอกเล่าของคนอื่น ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομ

ข้อพิพาทรับฟังข่าวสารจากคำบอกเล่าของผู้อื่นเป็นส่วนมาก เนื่องจากคนในชุมชนจะสนิทใกล้ชิดกัน การรับฟังคำบอกเล่าเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ทักษะคิดต่อการอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุหรือการชมภาพยนตร์ ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อมีประโยชน์มากที่สุด สื่อเป็นตัวช่วยให้หูตากว้างไกล ท้นโลกทันเหตุการณ์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดแนวคิดที่ขึ้นำการประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้

4) ความสัมพันธ์กับแหล่งอารยธรรม การเข้าไปในแหล่งที่เป็นอารยธรรมโดยเฉพาะในอำเภอและอำเภออื่น ๆ นั้นในรอบปีที่ผ่านมาผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท ต่างเคยเข้าไปในอำเภอเพื่อทำกิจกรรมหรือภารกิจต่าง ๆ เพราะส่วนใหญ่เคยเป็นข้าราชการบำนาญในเรื่องกิจกรรมต่าง ๆ จะได้รับการให้เชิญเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และการเข้าไปในตัวจังหวัดและจังหวัดอื่น ๆ ในรอบปีที่ผ่านมา ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท ส่วนใหญ่เคยไปประมาณ 10 ครั้ง ซึ่งถือว่ามีความสัมพันธ์กับแหล่งอารยธรรมที่มาก โดยเฉพาะในตัวจังหวัดเป็นแหล่งอารยธรรมที่มีความเจริญและทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ต้องนำมาปรับปรุงแนวคิดและการปฏิบัติต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน การเข้าไปกรุงเทพมหานครเพื่อร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในกรุงเทพมหานคร มากกว่า 5 ครั้ง ซึ่งมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมที่เด่นและมีความน่าสนใจ และร่วมกิจกรรมทางด้านการเมือง การไปต่างประเทศผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท มีส่วนมากที่เคยเดินทางไปต่างประเทศแต่ละไปในลักษณะการท่องเที่ยวในแถบยุโรปและเอเชียเสียส่วนใหญ่ คำตอบของคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทที่ดี ปรากฏว่าเมื่อจัดคำตอบเป็นประเด็นสำคัญแล้วจะได้คุณลักษณะที่ดีของผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทที่ดีทั้งสิ้น 10 ประการเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ส่วนใหญ่เห็นว่าความเป็นกลางความยุติธรรม ซึ่งเป็นที่พึ่งพาอาศัยของคนในชุมชนเป็นคุณลักษณะที่ดีของผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท มีความรู้ด้านกฎหมายที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มีความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา วางตัวดีเป็นที่เคารพของประชาชน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เสียสละเพื่อส่วนรวมและมีความโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี และประการสุดท้ายผู้ที่ทำการประνομข้อพิพาทจะต้องกล้าตัดสินใจและเป็นตัวของตัวเอง

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทในด้านองค์ประกอบเชิงมนุษย์ของผู้นำพิพากษาสมทบ

1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประνομข้อพิพาท พบว่าการให้ความหมายของคำว่า “การประνομข้อพิพาท” ส่วนใหญ่ตอบถูกเนื่องจากเป็นเรื่องที่ง่ายต่อการเข้าใจผู้ทำการประνομข้อพิพาท ส่วนใหญ่การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีระดับปริญญาโท และมีคุณวุฒิและวัยวุฒิผ่านการอบรมเกี่ยวกับกฎหมายบ่อยครั้งทำให้มีความรู้หรือวิธีการในการประนีประนอมข้อพิพาท การเข้าใจเกี่ยวกับการประνομข้อพิพาท ในการประνομข้อพิพาทควรจะเริ่มจากปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่น การประνομข้อพิพาทควรเน้นการพัฒนาวัตถุให้ควบคู่ไปกับการพัฒนาจิตใจ ซึ่งแสดง

ให้เห็นถึงความต้องการในเรื่องของความเจริญทางวัตถุเพื่ออำนวยความสะดวกให้คนในชุมชนท้องถิ่น การประណอมข้อพิพาทใด ๆ ในหมู่บ้านจะขึ้นอยู่กับผู้ที่มียุติและคุณวุฒิหรือผู้ที่น่าเชื่อถือเป็นส่วนใหญ่ การประណอมข้อพิพาทคนในชุมชนควรจะคำนึงถึงความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน แต่ในส่วน ความช่วยเหลือทางราชการก็ยังเป็นที่ต้องการเหมือนกันในบางกรณี ส่วนการประណอมข้อพิพาทในชุมชน ท้องถิ่นให้ได้ผล ผู้ประណอมข้อพิพาทควรทำงานร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเนื่องจากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ส่วนมากมีข้อมูลของประชาชนในชุมชนและสำหรับจุดหมายปลายทางสุดท้ายของการประណอมข้อพิพาท จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้อย่างดีความเป็นผู้นำในท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่อง ความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน

2) ความรู้เกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือในการประណอมข้อพิพาท พบว่าเมื่อจัด คำตอบเป็นประเด็นสำคัญแล้วจะได้ ความรู้เกี่ยวกับแหล่งวิชาการทั้งเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ระบบการประណอมข้อพิพาทนอกศาล ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประណอมข้อพิพาท เห็นว่า ระบบการประណอมข้อพิพาทเมื่อเกิดปัญหาและความต้องการแหล่งให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ สำนักงาน อัยการจังหวัด ศาลจังหวัด เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดและสามารถให้คำปรึกษาและดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ ได้สะดวกและรวดเร็ว ขั้นตอนการประណอมข้อพิพาทเมื่อเกิดปัญหาและความต้องการ ความช่วยเหลือ ได้แก่ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน และบุคคลที่น่าเชื่อถือในชุมชน กรณีการประណอมข้อพิพาทยอมความไม่ได้ เมื่อเกิดปัญหาและความ ต้องการความช่วยเหลือในการประណอมข้อพิพาท ได้แก่ สถานีตำรวจเพื่อการไกล่เกลี่ยอีกรอบ การ พัฒนาศักยภาพและความสามารถเมื่อต้องการพัฒนาทางด้านความสามารถในการประណอมข้อพิพาท แหล่งให้ความช่วยเหลืออันดับแรก ได้แก่ สำนักงานอัยการจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ กรมการปกครอง และ สถานศึกษา สำหรับเรื่องงบประมาณในการดำเนินการประណอมข้อพิพาทนั้น ส่วนใหญ่ได้รับจาก หน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และหน่วยงานเอกชน ในส่วนบุคคลหรือสถานที่ที่ให้ความ ช่วยเหลือในการประណอมข้อพิพาทของผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประណอมข้อพิพาท สำนักงานอัยการ จังหวัด ได้แก่ สำนักงานอัยการจังหวัดทุกจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานอัยการ จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานอัยการจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นส่วนกลางที่มีความพร้อมในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นจุดศูนย์รวมในการระดมแนวคิดต่าง ๆ ในส่วนที่ว่าการอำเภอ ได้แก่ ที่ว่าการ อำเภอเมืองจังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่จะได้รับการสนับสนุนหรือช่วยเหลือ จากองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลตำบล เสียส่วนใหญ่ อาจเนื่องมาจากมีความใกล้ชิดกับผู้พิพากษา สมทบหรือผู้ประណอมข้อพิพาท

3) ความเป็นผู้นำ พบว่าในกรณีการทำงานส่วนรวมเพื่อประโยชน์เกี่ยวกับเรื่อง การ ขจัดปัญหาความขัดแย้งทางสังคมมีส่วนร่วมมากที่สุด การปรึกษาหารือเรื่องต่าง ๆ ระหว่างคนในชุมชน ด้วยกันไม่เกี่ยวกับทางราชการผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประណอมข้อพิพาท สามารถพูดชี้แจงต่อเหตุการณ์ ให้ชาวบ้านในชุมชนเชื่อถือและให้ปฏิบัติตาม ให้คำปรึกษาหารือต่าง ๆ แก่ประชาชนในระดับมาก ประชาชนมีเรื่องสงสัยหรือไม่เข้าใจเกี่ยวกับข่าวคราวต่าง ๆ รวมทั้งข่าวทางราชการ ผู้พิพากษาสมทบ

หรือผู้ประνομข้อพิพาทเป็นผู้ที่ประชาชนชอบมาสอบถามหาข้อเท็จจริงอยู่เสมอส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก กรณีที่ชาวบ้านไปหางานทำไกล ๆ เช่น ในต่างจังหวัด ในเมือง ในกรุงเทพฯ คนในชุมชนมักจะขอคำแนะนำจากผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท ประชาชนในชุมชนมีปัญหาสำคัญ ๆ เช่น การทะเลาะวิวาท การแตกแยก การขัดแย้ง ฯลฯ ประชาชนในชุมชนมักจะมาปรึกษาหารือกับผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทเป็นอันดับแรก ลักษณะที่เป็นจริงสำหรับผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทได้รับเลือกให้เป็นกรรมการต่าง ๆ ในชุมชนหลายตำแหน่งและไม่มีความรู้ลึกซึ้งมากนัก เมื่อไปทำการประνομข้อพิพาทชาวบ้านในชุมชน รวมถึงการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนคณะทำงาน ร่วมกันในการประνομข้อพิพาท ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทมักจะตัดสินใจได้รวดเร็วและถูกต้องเสมอ และจะไม่อาสาเลือกการประνομข้อพิพาทที่ง่ายไม่รุนแรง มีความพยายามกระตุ้นเพื่อน ๆ ให้มีความพยายามไม่ท้อถอยต่อการประνομข้อพิพาทของคนในชุมชนท้องถิ่นให้มากกว่าเดิม และทุกครั้งที่มีการประνομข้อพิพาทจะมีความมั่นใจเสมอว่าจะสามารถกระทำการสำเร็จได้

4) ความซื่อตรงต่อหน้าที่ พบว่าไม่เห็นด้วยกับแนวคิดหรือการกระทำที่ไม่เป็นกลาง ในการประνομข้อพิพาทคนในชุมชนบางคน นิด ๆ หน่อย ๆ ก็ไม่น่าเสียหายเพราะการทำงานไม่ได้รับเงินค่าตอบแทน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ยังยึดเรื่องพรรคพวก การเข้าข้างญาติสนิทมิตรสหายไม่ถือเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ ถือว่าการคิดเช่นนี้ไม่เป็นไปตามวิธีการใกล้เคียงประนีประนอมอย่างเป็นธรรม ตัวผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท มีจำนวนน้อยมากที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมจนไม่มีเวลาพักผ่อน เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามเป้าหมาย โดยเมื่อมีงานส่วนรวมเข้ามาจะหยุดทำงานส่วนตัวไว้ก่อน และเข้าประชุมปรึกษาหารือทุกครั้งเมื่อมีการประνομข้อพิพาท รวมถึงทำตามข้อตกลงในที่ประชุมอย่างเคร่งครัด ไม่นิ่งเฉยเมื่อรู้ว่าเกิดความขัดแย้งที่รุนแรงในชุมชน และไม่วางเฉยเพื่อหลีกเลี่ยงความยุ่งยากจากหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในชุมชน

5) ความมีจิตมุ่งมั่นที่จะประνομข้อพิพาท พบว่าการเห็นด้วยกับแนวความคิดหรือการกระทำไม่มีอะไรที่ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทจะช่วยกันทำไม่ได้ งานการประνομข้อพิพาทคนในชุมชนเป็นเรื่องที่ทำให้ปวดหัว แต่ก็ต้องดำเนินการประνομข้อพิพาทให้มีข้อยุติหรือลดความขัดแย้งให้ได้มากที่สุด เพราะต้องใช้ความอดทน อดกลั้น และความยุติธรรมเป็นอย่างมาก การประνομข้อพิพาทในชุมชนท้องถิ่นถ้าราชการหรือส่วนกลางไม่ช่วยก็ไม่มีความสำเร็จนั้น ส่วนราชการเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้นแต่การปฏิบัติงานของผู้ประνομข้อพิพาทนอกศาลเป็นเรื่องความสมัครใจ ไม่มีค่าตอบแทนเป็นรายเดือนเป็นความสามารถส่วนตัวของผู้ประνομข้อพิพาท ส่วนใหญ่ตัวตนของผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทชอบทำงานที่ยากและท้าทายก็เป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ และการยอมสละอะไรหลายอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการนั้นเป็นประเด็นที่สำคัญของการทำงานที่ต้องอาศัยการเจรจา เมื่อทำอะไรแล้วจะต้องทำต่อไปจนสำเร็จ ขอบตั้งความหวังสูงแล้วพยายามทำตามความหวังนั้นถือว่าการทำงานทุกอย่างย่อมมีอุปสรรคเป็นธรรมดา การทำงานมักจะวางแผนอย่างระมัดระวัง เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย เวลาทำอะไรมักจะทำให้เสร็จก่อนแล้วจึงจะหยุดพัก ซึ่งเป็นคุณสมบัติหลักของผู้ประνομข้อพิพาทของคนในชุมชนท้องถิ่น

6) ความเชื่อมั่นในตนเอง พบว่า การเห็นด้วยกับแนวความคิดและวิธีการการยอมแพ้ทำให้สบายใจดีกว่าการต่อสู้ พึ่งตนเองดีกว่าพึ่งคนอื่น ความสำเร็จขึ้นอยู่กับดวง ลักษณะปกติของผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทไม่เกิดความรู้สึกไม่สบายใจเมื่อเดินเข้าไปในหมู่คนมาก ๆ ในส่วนของความกล้าตัดสินใจทำอะไรลงไปทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเสี่ยงต่ออันตรายยิ่งต้องพิจารณาให้ถี่ก่อนการตัดสินใจเป็นอย่างมาก ไม่รู้สึกประหม่าเสี่ยงสั่นขณะที่ต้องต่อหน้าคนมาก ๆ และมีความหวังอย่างแรงกล้าว่าจะประสบความสำเร็จและความก้าวหน้าในการทำงาน ไม่ชอบทำงานตามคำสั่ง คิดว่าบุคลิกท่าทางของตนเองไม่ดีพอไม่เป็นความจริง จะไม่แน่ใจในการตัดสินใจของตนเองเสมอกับภาวะที่เสี่ยงต่ออันตราย

7) ทักษคติแบบประชาธิปไตย พบว่าการเห็นด้วยกับแนวความคิดตามปกติของมนุษย์มักจะชอบร่วมมือช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่าไม่ควรให้สิทธิเสมอภาคแก่คนทุกคน เพราะคนเราเกิดมาไม่เท่ากัน ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองเป็นเรื่องสกปรก คนที่ต้องการความบริสุทธิ์ไม่ควรยุ่งกับการเมือง ถ้าเราไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวก็ยิ่งทำให้บ้านเมืองไม่สงบสุขเท่าที่ควรจะเป็น ในบางประเด็นที่สมควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวเป็นเรื่องปกติของการอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องช่วยเหลือชุมชนและสังคม การทำงานกับคนหลายคนทำให้งานชักช้าเกิดการเอารัดเอาเปรียบกัน เราไม่ควรสนใจปัญหาของคนอื่นเป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ จึงทำให้เกิดการขัดแย้งในชุมชน นำมาซึ่งการประνομข้อพิพาทเพื่อลดความขัดแย้งในปัจจุบัน ลักษณะปกติของผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท ถนัดที่จะทำงานคนเดียวมากกว่าที่จะทำงานเป็นกลุ่มนั้น มีส่วนบางครั้งก็ต้องการทำงานคนเดียวและในบางครั้งก็ต้องการทำงานเป็นกลุ่ม ถ้างานที่ได้รับมอบหมายไม่ตรงกับนิสัยและความถนัดมักจะไม่รับผิดชอบนั้น ไม่เป็นความจริงเพราะหน้าที่ก็คือหน้าที่ ถ้าได้รับมอบหมายส่วนใหญ่ผู้พิพากษาสมทบมีทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิ ในการปฏิบัติหน้าที่จึงมีความรับผิดชอบสูง การเห็นว่าสิ่งที่ทำผิดถูกต้องแล้วจะไม่สนใจว่าใครจะเห็นด้วยหรือไม่

3. ผลการวิเคราะห์รูปแบบยุทธวิธีการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบ

1) ด้านเวลา สถานที่ และค่าใช้จ่าย พบว่าการจัดฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท คิดว่าวิธีการที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติได้ จัดฝึกอบรมหลังที่ได้รับการมอบหมายหรือแต่งตั้งให้เป็นผู้ประνομข้อพิพาทปฏิบัติงาน จัดฝึกอบรมเมื่อผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทเข้าปฏิบัติหน้าที่แล้วซึ่งเห็นด้วยในระดับหนึ่ง การฝึกอบรมก่อนผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทจะปฏิบัติหน้าที่ควรฝึกอบรมก่อนจะปฏิบัติหน้าที่ต้องจัด 5 วัน และการฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ฝึกอบรมทบทวน หรือฝึกอบรมเพิ่มเติมนั้น ควรจัดในการฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติหน้าที่หรือฝึกอบรมทบทวนเพิ่มเติมนั้นมีความเห็นให้จัดตามความเหมาะสม การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติหน้าที่ การฝึกอบรมทบทวน หรือฝึกอบรมเพิ่มเติมนั้นควรจัดตามความสะดวกและความจำเป็นตามผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทสามารถสละเวลาได้ การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติหน้าที่ฝึกอบรมทบทวนหรือการฝึกอบรมเพิ่มเติมควร จัดขึ้นตามความจำเป็นปัญหาการขัดแย้งที่เกิดขึ้น และ

ความต้องการแก้ไขปัญหา สถานที่ฝึกอบรมจัดฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท ควรจัดฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทในส่วนกลางที่สะดวกต่อการเดินทาง หรือจัดในส่วนภูมิภาคที่สะดวกต่อการเดินทางโดยการฝึกอบรมตามศูนย์หรือสถาบัน เนื่องจากงบประมาณทางราชการมีจำกัด ดังนั้นการฝึกอบรมควรจะให้ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท ได้มีส่วนออกค่าใช้จ่ายเป็นบางส่วนในการไปดูงานนอกสถานที่นั้น ยังคงต้องการการสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากส่วนราชการหรือหน่วยงานที่สนับสนุนและรับผิดชอบ และไม่ควรรอกค่าอาหารในระหว่างฝึกอบรมเอง แต่เห็นด้วยกับการเสียค่าใช้จ่ายเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และเห็นสมควรออกค่าใช้จ่ายเองในกรณีที่เชิญผู้ที่มีความชำนาญพิเศษมาให้ความรู้ตามที่ผู้ประνομข้อพิพาทต้องการ

2) เนื้อหาสาระ พบว่าผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทมีความต้องการและสนใจนั้น เกี่ยวกับการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประνομข้อพิพาท ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขจัดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการประนีประนอมพร้อมทั้งวิธีช่วยกันแก้ปัญหา ร่วมกัน ความรู้เกี่ยวกับวิธีและขั้นตอนการประนีประนอมข้อพิพาทนอกศาลและความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ประชาชนควรทราบ รวมถึงความรู้เกี่ยวกับวิธีการแบบใหม่ ๆ ในการลดความขัดแย้งในสังคม และความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดทำโครงการ/กิจกรรม เพื่อช่วยลดความขัดแย้งของคนในชุมชนและฝึกปฏิบัติจริงให้เกิดความชำนาญ ความรู้เกี่ยวกับสถานที่และบุคคลที่ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทจะไปขอความช่วยเหลือและขอคำแนะนำเกี่ยวกับการประνομข้อพิพาทหรือปัญหาต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการขอคำแนะนำและที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความรู้เกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และรูปแบบวิธีและขั้นตอนการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทนอกศาลที่จำเป็น เช่น ความรู้เกี่ยวกับระบบการประνομข้อพิพาท ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท ที่จะทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคงปลอดภัย ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ประชาชนควรทราบ ความรู้เกี่ยวกับวิธีการแบบใหม่ ๆ ในการลดความขัดแย้งในสังคมและขาดไม่ได้ คือ ความรู้เกี่ยวกับวิธีที่จะเป็นผู้ประνομข้อพิพาทที่ดีกรณีเกิดความขัดแย้งในชุมชนท้องถิ่น

3) วิธีสอนและกิจกรรม พบว่าในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท วิธีสอนและกิจกรรมที่มีความเหมาะสมนั้น เกี่ยวกับการฟังคำบรรยายหรือคำอธิบายจากผู้รู้ในด้านการประνομข้อพิพาท ส่วนใหญ่การฟังคำบรรยายจากผู้รู้ในการประνομข้อพิพาทนั้น อยู่ในระดับเป็นที่ต้องการมากที่สุด และในกรณีเกี่ยวกับการพาผู้ประνομข้อพิพาทไปเที่ยวชมสถานที่ที่มีประโยชน์ต่อการประνομข้อพิพาทเป็นสิ่งที่ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทมีความคิดเห็นที่สำคัญ การเชิญผู้ที่มีความรู้และความชำนาญเรื่องการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาท มาแสดงวิธีการหรือแสดงผลที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่จำเป็นและจะได้รับความรู้มากยิ่งขึ้น โดยการเชิญผู้ที่มีความรู้และความชำนาญเรื่องการประνομข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยลงมือเชิงปฏิบัติการให้เห็นด้วยตนเองผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทเอง ส่วนใหญ่เห็นด้วยเป็นอย่างมาก และการที่หลาย ๆ คนร่วมแสดงความคิดเห็นให้ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทได้ความรู้และแนวความคิด ส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยที่จะมี

การแสดงทัศนคติแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การจัดแบ่งผู้ประνομข้อพิพาทเห็นด้วยกับการเป็นกลุ่มเล็กๆ แล้วแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันหรือช่วยกันปฏิบัติการเชิงปฏิบัติการตามที่ได้รับมอบหมายจะได้หลากหลายแนวความคิด รวมถึงการจัดให้ผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาทฝึกปฏิบัติจริง ๆ จะได้ประสบการณ์จริง และส่งเสริมให้มีการจัดรายการทางวิทยุกระจายเสียงที่เป็นประโยชน์เพราะเป็นเครื่องมือสื่อสารที่จำเป็น ประชาชนส่วนใหญ่นิยมใช้วิทยุเป็นการรับฟังข่าวสารต่าง ๆ รวมถึงการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยช่วยในการฝึกอบรม โดยส่วนใหญ่ในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ประνομข้อพิพาท เล็งเห็นความจำเป็นเกี่ยวกับวิธีสอนและกิจกรรมควรมีการจัดทำหนังสือคู่มือวิธีการประνομข้อพิพาทให้ผู้ร่วมอบรม/ประชุมสัมมนาได้ไปประจำตัวทุกคน และเห็นด้วยกับการจัดพาไปเยี่ยมชมการทำงานเกี่ยวกับการประνομข้อพิพาท ณ จังหวัดหรือชุมชนอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการประนีประนอมข้อพิพาท อาจจะเป็นเพราะต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับแหล่งประสบการณ์ใหม่ ๆ และอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

การจัดหารูปแบบยุทธวิธีในการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบในการประνομข้อพิพาทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยุทธวิธี หมายถึง วิธีการที่จะทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุผลสำเร็จ ดังนั้นยุทธวิธีการฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบในการประνομข้อพิพาทนี้จึงหมายถึงวิธีการที่จะฝึกอบรมผู้พิพากษาสมทบให้มีคุณลักษณะเป็นผู้ประνομข้อพิพาทที่ดีและเอื้อต่อการลดความขัดแย้งชุมชนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะเป้าหมายของการฝึกอบรมจะต้องพัฒนาองค์ประกอบเชิงมนุษย์ของผู้ประνομข้อพิพาท รวมถึงวิธีการจัดการฝึกอบรมในด้านองค์ประกอบเชิงมนุษย์นั้น ความเป็นผู้มีกุศลจิตสูง โดยมีพฤติกรรมที่ช่วยเหลือผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน มีจิตใจฝักใฝ่อยู่กับงานของส่วนรวม ห่วงใยช่วยเหลือผู้อื่น และในด้านวิธีการจัดการฝึกอบรมเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมต้องเลือกสรรวิชาความรู้พร้อมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เข้ารับการฝึกควรรู้และควรมีประสบการณ์อะไรบ้าง โดยเฉพาะผู้พิพากษาสมทบหรือผู้ทำการประνομข้อพิพาทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทเป็นส่วนใหญ่ และได้รับการอบรมสัมมนาทางด้านกฎหมายเท่าที่ควรทำให้มีความรู้เกี่ยวกับการประนีประนอมข้อพิพาทได้มาก แต่ก็ยังต้องการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดรูปแบบของวิธีการและรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อลดความขัดแย้งจากการเกิดกรณีข้อพิพาทในชุมชนและสังคมเป็นอย่างมากจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพทางสังคมที่รวดเร็วในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ กังน้อย. (2545). *ยุทธวิธีจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสุพรรณบุรี*. (ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- บัญญัติ สุชีวะ. (2538). ผู้ประสานความยุติธรรม. *สุภาพ*, 42(1) (มกราคม-มีนาคม), 8-14.
- ประสิทธิ์ ไขว้ไถกุล. (2540). *เหลี่ยมหลังตุ๊กตาทายและความยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- พลเดช ปิ่นประทีป. (2542). *สู่ความเป็นไทด้วยพลังของท้องถิ่น: ข้อเสนอกรอบแนวคิดเพื่อการจัดทำแผน 9*.
กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- มอริส, แคทเธอริน. (2547). *การจัดการความขัดแย้งและการขอโทษ* (วันชัย วัฒนศัพท์, บรรพด ตันธีรวงศ์,
ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์, แปลและเรียบเรียง). นนทบุรี: ศูนย์สันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบัน
พระปกเกล้า.
- วรศิริ จันทรธร. (2550). *การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแบบ Facilitative Approach สำหรับคดีครอบครัว*.
(ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2548). *ความขัดแย้ง: หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชา มหาคุณ. (2527). *การให้เหตุผลในทางกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- สมเกียรติ มูลสุวรรณ. (2541). *การศึกษาสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานของผู้นำท้องถิ่นและ
ประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้นำท้องถิ่น*.
- สมควร รุ่งสว่าง. (2551). *ยุทธวิธีสร้างความสุขในการอยู่ร่วมกันของชุมชนฉัตรณรงค์วิลล่า 5 จังหวัดปทุมธานี*.
(ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สรศักดิ์ ศรีพิชญาการ. (2546). *บทบาทของอำนาจตุลาการในการระงับข้อพิพาทแรงงาน: กรณีศึกษา
ศาลแรงงานกลางเชียงใหม่*. (ปริญญามหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุนทร ไตรอด. (2536). *ความเป็นผู้นำทางการเมืองของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ*. (ปริญญามหาบัณฑิต).
ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ สุดสาท. (2529). *การพัฒนาและความขัดแย้ง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อานันท์ ชีระจิต. (2538). การประណอมข้อพิพาทระดับหมู่บ้านโดยคณะกรรมการหมู่บ้านในจังหวัด
เชียงใหม่. (ปริญญามหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.